Svar på skriftligt spörsmål om tryggande av medborgarnas grundläggande försörjning i undantagsförhållanden

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 215/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Pia Lohikoski /vänst:

> *Genom vilka åtgärder ämnar regeringen säkerställa att behandlingen och utbetalningen av utkomstskydd för arbetslösa och utkomststöd sköts så att medborgarnas rätt till grundläggande försörjning enligt 19 § 2 mom. i grundlagen tryggas i undantagsförhållanden, samt*
>
> *är regeringen redo att överväga införande av basinkomst eller social utdelning, så att den ovan nämnda rätten till grundläggande försörjning enligt grundlagen kan tryggas också i undantagsförhållanden inom en rimlig tid?*

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Regeringen har inlett ett utredningsarbete för att utreda sådana medel som skulle underlätta verkställandet av utkomstskydd för arbetslösa och påskynda behandlingen av detta i en situation där antalet ansökningar om utkomstskydd för arbetslösa ökar kraftigt på grund av Covid-19-epidemin.

Social- och hälsovårdsministeriet har inom en kort tid utrett tillsammans med organ som verkställer utkomstskydd för arbetslösa olika sätt att påskynda behandlingen av ansökningar om utkomstskydd för arbetslösa. Målet har varit att i det nuvarande systemet för utkomstskydd för arbetslösa hitta sätt som skulle minska den arbetsbelastning som behandlingen av ansökningar om arbetslöshetsförmåner förutsätter i vissa situationer, underlätta verkställandet och därmed påskynda behandlingen av ärendet. Dessutom har man utrett en utvidgning av det nuvarande förskottet för utkomstskydd för arbetslösa, vars syfte är att trygga försörjningen för en sökande av arbetslöshetsförmån då behandlingen fördröjs. Genom att minska arbetsbelastningen i fråga om behandling av förmånsansökningar skulle man kunna frigöra arbetstagarresurser för behandlingen av det ökande antalet förmånsansökningar. Man kan också bedöma att en minskning av arbetsbördan minskar det rådgivningsarbete som de som verkställer beslut gör, vilket också för sin del skulle bidra till att uttryckligen rikta personresurser till utbetalningen av förmåner. Genom att utvidga utbetalningen av förskott skulle man kunna bevilja snabbare utkomstskydd för arbetslösa från systemet för utkomstskydd för arbetslösa och samtidigt minska behovet att söka utkomststöd.

Svar på skriftligt spörsmål SSS 215/2020 rd

Arbetsgivarnas roll i behandlingen av ansökningar om utkomstskydd för arbetslösa, särskilt inkomstrelaterad dagpenning, är betydande. Datainnehållet i det inkomstregister som avses i den nationella lagen om inkomstdatasystemet och överlämning av uppgifter till registret är en central informationskälla, då ansökan om utkomstskydd för arbetslösa behandlas. Arbetslöshetskassornas Samorganisation och av enskilda arbetslöshetskassor till exempel Allmänna arbetslöshetskassan YTK har vädjat till arbetsgivare, så att de i den omfattning som möjligt skulle meddela inkomstregistret även så kallade frivilliga uppgifter, vilket skulle främja behandlingen av ansökningar om inkomstrelaterad dagpenning. En del arbetslöshetskassor har även inlett samarbete med stora arbetsgivare och därmed fört vidare ett projekt, där arbetsgivare frivilligt, oberoende av inkomstregistret, skulle ge arbetstagare löneintyg som innehåller exakta inkomstuppgifter och uppgifter om arbetstider för att förmånsansökningar ska kunna undersökas snabbt. Genom att producera och utnyttja dessa redan befintliga uppgiftsinnehåll skulle arbetsgivare i stor grad kunna stödja Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassorna då deras arbetsbelastning plötsligt och oberäkneligt ökar.

Utkomststödet är socialvårdens ekonomiska stöd som ges i sista hand. Utkomststödet svarar enligt 19 § 1 mom. i grundlagen för att ingens rätt till oundgänglig försörjning och omsorg äventyras. Ministeriet följer upp lägesbilden i fråga om utkomststöd både vad gäller FPA:s grundläggande utkomststöd och kommunernas socialvård. Enligt lagen ska beslut om utkomststöd fattas inom sju dagar efter att ansökan har anlänt. Tills vidare har FPA:s förmåga att svara för behandlingen av grundläggande utkomststöd samt kommunernas förmåga att svara för beviljande av kompletterande och förebyggande utkomststöd inte visat sig vara bristfällig. Social- och hälsovårdsministeriet har 1.4.2020 gett en kommuninfo som gäller kommuner och FPA och vars syfte är att påskynda behandlingen så att ansökningarna inte ska anhopas heller i fortsättningen. Kommunerna har också på många olika sätt svarat mot medborgarnas allmännare behov av stöd genom att organisera matutdelning och olika slags hjälp i vardagen med lokala partner.

Social- och hälsovårdsministeriet bereder för närvarande en regeringens proposition om förslag till temporära undantag i lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av Covid-19-epidemin. Regeringen har för avsikt att ge propositionen så fort som möjligt. Enligt regeringen ska åtgärder för att påskynda behandlingen av ansökningar om arbetslöshetsförmåner väljas så att de snabbt underlättar situationen för behandlingen av ansökningar. Eftersom antalet ansökningar redan ökar snabbt, är det inte ändamålsenligt att vidta sådana åtgärder som skulle förutsätta omfattande ändringar av datasystem, utbildning av personal eller förberedelser. Sådana åtgärder skulle kunna förlänga behandlingstiden medan förberedelsen av dem pågår. Statsrådet har tillsatt 19.3.2020 en parlamentarisk kommitté för att förbereda en reform av den sociala tryggheten. Kommitténs uppgift är att förnya hela den sociala tryggheten. I kommitténs arbete är det möjligt att granska mer ingående olika förslag som gäller den sociala tryggheten.

Helsingfors 23.4.2020

Social- och hälsovårdsminister Aino-Kaisa Pekonen